

שע"י המכון התורני ירושלים
תזריע מצורע - תשפ"ג | גליון 18 | הפקה ועריכה: הרב נעם יעקובי שליט"א וצוות המכון התורני

ביאורי ה"אור החיים" על דרך הדרש בפסוק "אשה כי תזריע" וגו'

באדם והיות הדבר והמצאתו והגם שהוא נעלם (פירוש,
הגם שהלידה המזכרת כאן איננה הלידה בפועל של העובר אלא רק מחשבת
ההולדה, בכל זאת קראה הכתוב לידה). ובזה מבואר מה שאמר
"וילדה" לשון עבר.

ובזה מבאר רבינו האור החיים את הפסוק בתחילת
פרשת לך לך על אברם ושרי שהוציאו עמם מחרן גם
את הנפש אשר עשו בחרן, דאף שבפועל על ידי זיווגם
לא נולדו להם ילדים, מכל מקום אלו הנפשות הרבות
שנוצרו על ידי זיווגם בטהרה (ורש"י שם פירש דהכוונה לאלו
שנתגיירו על ידי אברם ושרי או שאלו הם עבדיהם ושפוחתיהם, אך לרבינו
דרך אחרת שהם הנפשות ממש שנוצרו על ידי זיווגם בטהרה). וממשיך
רבינו ואומר: ואמרו "זכר" רמז כי גם יש כח במוציאים
בשעת ההזרעה להוליד זכר כפי הכוונה להמשיך נפש
מעלמא דדכורא (כוונת רבינו לחדש חידוש עצום, שאף אם מדרך הטבע
שכשהאיש מזריע תחילה יולדת האשה נקבה, מכל מקום אם יכוין להמשיך נפש
מעלמא דדכורא אזי תלד זכר [ואולי כעין שמצינו ביצחק שנולד בנשמת נקבה
ולא יכל להוליד הגם שהיה זכר, ורק בשעת העיקידה קיבל נפש דדכורא]).

ממשיך ה"אור החיים": עוד ירמוז הכתוב על כנסת
ישראל אשר מצינו שנקראת אשה בדברי הנביאים,
ועליה אומר הכתוב "אשה כי תזריע" פירוש הזרעת
מצוות ומעשים טובים על דרך הכתוב זרעו לכם
לצדקה, "וילדה זכר", פירוש, תהיה הולדתה זכר,
כי בחינת הזכר היא בחינה עליונה מבחינת הנקבה,
והתורה מייחסת בחינות העליונות בבחינת הזכר,
והודיע הכתוב כי אם כנסת ישראל תזריע, ודאי
שתוליד הדרגות העליונות, והוא מאמרם בסנהדרין
דפים צז - צט עוצם הפלגת הפלאות אשר יפליא
ה' בביאת הגואל אם יזכו ישראל על ידי מעשיהם
הכשרים. ויכוין להבדיל בין הגאולה העתידה לגאולה
שעברה, היינו גאולת מצרים, שאז היו בני ישראל
בבחינת ערום ועריה, גוי מקרב גוי, ואותה גאולה
תכליתה לא עמד כי נחרב הבית וגלו והיה מה שהיה,
ואין טובה זו בבחינת זכר, אבל הגאולה העתידה לצד
שעל כל פנים תהיה באמצעות זכות ישראל, לו יהיה
שלא יהיו ראויים, אף על פי כן באמצעות אורך הגלות
ועסק התורה דכתיב "כי לא תשכח מפני זרעו", על כל
פנים תהיה הגאולה בבחינת זכר ועמדה לנצח. ואמרו
"וטמאה שבעת ימים וגו'" כאן רמז תיקון אשר יעשה
ה' להשיג בחינת הזכר, כי שבע שנים יכונן חבלי משיח
כאומרם שבוע שבן דוד בא וכו' ליסרם ולזקקם, והוא
אמרו "וטמאה" כי ייחס היסורים לבחינת הטומאה, כי
הוא הטמא הוא המייסר.

"וידבר ה' אל משה לאמר, דבר אל בני ישראל לאמר
אשה כי תזריע וילדה זכר" וגו'.

ה"אור החיים" מקשה כאן כמה קושיות. א' מדוע חזר
ואמר לאמר גם בפסוק השני אחר שכבר אמרו בפסוק
הראשון.

ב' למה שינה הכתוב את לשונו, שהתחיל לדבר
בלשון עתיד "כי תזריע" וסיים בלשון הווה או אפילו
עבר "וילדה זכר", ולא אמר "ותלד זכר". ג' למה אמר
"וילדה" שמשמע ענין ודאי שתלד, ולא אמר "אם תלד
זכר", שהרי אינו הכרח שתלד זכר יותר מנקבה.

ואמנם הגמרא בנדה דף לא ע"א ובברכות דף ס ע"א
דורשת מכאן אשה מזרעת תחילה יולדת זכר איש
מזריע תחילה יולדת נקבה, ולכן אמר כי כאשר אשה
כי תזריע אז וילדה זכר, מכל מקום חוץ ממה שרבי
צדוק במסכת נדה דורש ענין זה מפסוק אחר ועיין
שם במהרש"א, מכל מקום עדיין יש לבאר פסוק זה
בדרכים נוספות.

הדרך הראשונה היא, על דרך שדרשו חז"ל בבראשית
רבה פרשה ח על הפסוק בתהילים פרק קלט, אחר
וקדם צרתני "אחור לכל המעשים וקודם למעשה
בראשית", כלומר דכתיב ורוח אלוקים מרחפת על
פני המים, הרי שיש שתי יצירות באדם, יצירת הרוח
שהיא קדמה למעשה בראשית, ויצירת הגוף שהיא
אחרונה לכל המעשים. והנה, בשעת ההזרעה אמרו
חז"ל בזוהר הקדוש כי כפי הכוונה אשר יכוון המזריע,
ימשיך לזרע נפש, כלומר אם יחשוב מחשבות רעות
ומזוהמות ימשיך לטיפה נפש טמאה, ואם יחשוב
מחשבות של טהרה ימשיך עליו נפש קדושה. וכעין
זה מצינו בילדיו של הצדיק המופלא חזקיהו מלך
יהודה שלמרות שנשא בת נביא בתו של ישעיהו, מכל
מקום לצד שחשבה האשה בעבדי מרודך בלאדן (עיין
סנהדרין דף קד ע"א) המשיכה נפש רעה לשני בניה. אם כן,
נמצא שעיקר הלידה שהיא המשכת הנפש לעובר
היא בשעת ההזרעה וקצת קודם לה בעת המחשבה,
כי אחר הוצאת הזרע כבר קדם כח החושב שממנו
יתהוה הזרע.

והוא מאמר הכתוב אשה "כי תזריע וילדה", מודיע בזה
הכתוב כי עיקר הלידה היא בשעת ההזרעה שכאשר
תזריע כבר ילדה והיה מה שהיה אם נפש טהורה
אם לא, ואין תקווה להפך מה שכבר הוא. ומעתה מה
שיתעצם האדם בבחינת הלידה הוא בשעת ההזרעה
כי אז הוא עיקר הלידה לבחינת הנפש שהיא העיקרית

הנוהג בקדושה יש לו בן או בת
"אשה כי תזריע וילדה זכר" (ויקרא
יב. ב). הנה אף לקמן בפסוק ה'
התייחס הכתוב אל האדם המוליד
- ואם נקבה תלד, לעומת זאת
בפסוק ו' שינתה התורה בלשונה
וכתבה "ובמלאת ימי טהרה לבן
או לבת". ויש להבין, מדוע לא
נקטה התורה בכתחילה - "זכר"
ו"נקבה", אלא "בן" ו"בת"?

ביאר רבי שלום מרדכי הכהן
שבדרון ב"לב שלום", כי להלן
הקדים הפסוק לומר "ובמלאת ימי
טהרה", לרמז לנו שהיא הנותנת,
כל עוד אין האדם בקדושה
ובטהרה והוא חי כבהמה, הרי
הוא ג"כ מוליד כבהמה, ובבהמה
הרי אין שום ענין להזכיר בן ובת
באשר לגביה אין כל משמעות
לכך. אולם "ובמלאת ימי טהרה",
כאשר אדם מנהיג אורח חיים
בקדושה ובטהרה, או אז חפץ
התורה להזכיר שלא רק זכר
או נקבה הולידו, שאף הבהמה
מעמידה ולדות, אלא הזכר נקרא
"בן" והנקבה נקראת "בת".

אחור וקדם צרתני
"אשה כי תזריע". וברש"י א"ר
שמלאי כשם שיצירתו של אדם
אחר בהמה חיה ועוף כך תורתו
נתפרשה אחר תורת בהמה חיה
ועוף. ובמ"ד כאן הביא הפסוק
"אחור וקדם צרתני", וכונת חז"ל
נראה שאם כי האדם בחיר היצורים
הוא, אבל מעצם טבע יצירתו הרי
הוא כבהמה ואף גרוע מהם שנוצר
אחריהם, ללמדך שרק אם ממלא
האדם את יעדו ותכלית יצירתו
שהולך בדרכי התורה, נעשים כל
הברואים טפלים לו ואינם אלא
הנה ליצירתו שלכן נקרא "קדם"
אבל אם מקלאת את דרכי אחר
הוא למעשה בראשית. והנה שרמז
בפסוקים אלו שתחילת הויתו
של אדם בעוה"ז בטומאה היא,
שמיד כשנולד מטמא את אמו ורק
לאחר מכן כשנימול ביום השמיני
וחותם בשרו באות ברית קודש,
שזו אות לעבדותו, יכול לטהר
ולקדש עצמו להתעלות מעלה
אחר מעלה. (טעם דעת)

מדה כנגד מדה
"זאת תהיה" - במה שחטא עליו
להתרוצות, וכשם שהשתמש
בדיבור שבפיו לרעה, בדברו
לשון הרע, כך מדה כנגד מדה
עליו לנצל את כח הדיבור לטובה
ולהרבות בדברי תורה - "זאת
תהיה תורת המצורע", ובכך יטהר.
(רבי מרדכי יוסף כמאויבצא, מי השילוח)

ג' אייר התרפ"ה: הרה"ק רבי ישעיהו ב"ר משה שטיינר מקרעסטיר זי"ע

בשלב מסוים החלו הרהורים על הנהגתו, כאשר היו שטענו שהחסידיים של האדמו"ר מליסקא צריכים ללכת לבניו, ולא למי שהיה משמשו בקודש. רבי ישעיה, ללא אומר וללא טרזניה, ולמרות שחסידי רבו הלכו אחריו, נטל את מקל הנוודים, ועבר להתגורר בקרעסטיר, בחבל טוקאי שבהונגריה.

הרה"ק רבי ישעיה - דבר שבולט מאד בין הסיפורים הרבים אודותיו - נודע בלבו החם לעם ישראל ואת רוב שעותיו הקדיש לעזרה וסיוע לרבים הפונים אליו. עשירי הונגריה ששחרו לפתחו, תרמו סכומים הגונים עבורו, אך הוא לא לקח פרוטה שחוקה עבור עצמו, ואת כל הכסף העביר לעניים.

בפשטות מופלגת הנהיג רבי ישעיה בביתו "הכנסת אורחים" לכל העוברים באזור, ויהודי הונגריה שנהרו למקום, ידעו שאין הם צריכים לדאוג לאוכל ולינה בהגיעם אל הרבי - הרבי מסדר הכול עבורם. רבי ישעיה עצמו, בענוותנותו הרבה, היה עומד ומגיש את האוכל עבור ההמונים, למרות שאלה הגיעו להיוועץ ולהתברך ממנו.

לא רק ענווה וחסד אחז בידיו, כי אם סבלנות ללא קץ. לא פעם הגיעו לביתו יהודים קשי יום, ששמעה של הכנסת האורחים הגיעה לאוזניהם, והללו התנחלו בביתו כבני בית ממש. חלק מאותם יהודים, היו כאלה שנטרפה עליהם דעתם ל"ע, ורבי ישעיה התייחס אליהם בחביבות הרגילה, שמע את צרותיהם וסיפוריהם ללא משוא פנים כלל וכלל.

טרחה מיוחדת וחביבה מיוחדת, היה מקדיש לאורחים עמלי תורה, אנשי דעת ועובדי ה' שהיו באים להסתופף בצילו. והוא ברחמיו היה דואג קודם כל שיאכלו וינוחו מעמל הדרך, בטרם יבואו אל בית מדרשו לבקש תורה מפיו. רבים מאותם ברי דעת, היו זוקפים לא אחת את גבותיהם בפליאה, ואף

הצדיק רבי ישעיה שטיינר נולד בשנת התרי"ב למשפחה פשוטה בעיירה הסמוכה לעיר ברדיוב שבסלובקיה. בהיותו בן שלוש התייתם מאביו, ואימו האלמנה הצדקנית שלחה אותו לעיר "ליסקא", אל הרב הקדוש רבי צבי הירש מליסקא מחבר הספה"ק "אך פרי תבואה" ומראשי התנועה החסידית בהונגריה.

רבי ישעיה גדל וצמח אצל רבו, שחיבבו כבנו, ובשלב מסוים מינהו למשמשו. כבר בבחרותו הוכר כצדיק נשגב. עד כמה גדולה חביבותו של רבי ישעיה בעיני רבו - ניתן ללמוד מהמעשה הבא. בטרם פטירתו, הכריז האדמו"ר מליסקא, שקשה לו ללכת מן העולם, בטרם ראה את תלמידו חביבו מקים בית נאמן בישראל. לאחר פטירתו, ביום ו' עש"ק תזריע ד' ניסן תרל"ה נשא לאשה את מרת שרה בת רבי יצחק יונה וינשטוק מהעיר מאד, וקבע מושבו בעיר בודרוגוקרסטיר]. ר' ישעיהו היה נוסע אל הרבה מצדיקי דורו, בהם הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא, רבי שמואל פרנקל מדארג. ועוד. כן היה מתלמידי האדמו"ר רבי חיים הלברשטאם מצאנז, ה"דברי חיים".

לאחר פטירת הרה"ק מליסקא ונישואי רבי ישעיה, החל הוא להנהיג את קהל החסידיים של רבו, שהחלו לנהור אחריו.

למרות ששמו הפך במהירות למפורסם בקרב יהדות הונגריה, נהג בענווה רבה, והיה חותם על ספריו, "הק' ישעי' בן מו"ה משה ז"ל שהיה משמש בקודש אצל הרב הצדיק מליסקא זי"ע.

בנוסף, למרות שהנהיג קהל של מאות חסידים, ויהודים מכל רחבי הונגריה נכנסו להיוועץ ולהתברך, המשיך רבי ישעיה להיכנס לאדמו"רי הדור, ונהג כאחד מהחסידיים, כאשר היה הוא עומד או ממתין בתוך הקהל, מבלי לדרוש שררה או כבוד.

נוסעת ומתקרבת אליו ובתוכה ישב פריץ אחד לבוש כמו יהודי מודרני מתקדם. שאל אותו היהודי למה הוא מחכה כאן? והזמינו לשבת לידו בכרכרה ונסעו יחד עד פרשת הדרכים של קרעסטיר. בדרך שאלו: למה פניך רעים כל כך, רואה אני שחסר לך דבר מה ואתה מתעצב על כך, אולי אוכל לעזור לך. השיב לו שלא חסר לו כלום. אבל הפריץ הפציר בו שישפר, ואז סיפר לו האמת שהוא מתעצב על שאינו יכול להביא להרבי דגים לכבוד שבת קודש. אמר לו היהודי: "זה הכל? הנה יש לי קצת דגים איתי, קח דג אחד או שניים ותגיד לי ישעיה'לי שהיהודי המתקדם שלח לו את זה. ועוד תגיד לו שאני רוצה להיות עוד היום בברלין. אחר כך נפרדו זה מזה.

כשהתקרב האיש לביתו של ר' ישעיה, כנר המתין לו הצדיק, ועוד לפני שהתחיל לספר את כל מה שעבר עליו, אמר לו הצדיק: "נא, תן הנה הדגים, ויתקיים מה שאמר שהוא עוד רוצה להיות היום בברלין". מעשה זה היה ידוע אצל חסידינו.

(מי באר ישעיהו)

הפתקא, וידע, וראה, ושמע הכל, ובחכמתו השיב לשואליו על כל דבר ודבר לענינו].

*

סיפר חסיד אחר אשר היה פעם אצל הצדיק רבי ישעיה קרעסטיר ז"ל עם עוד חסיד אחד ולנו בבית הצדיק. השני חסידיים דיברו ביניהם על צדיקים, ואמר אחד שהרבי מזידיטשוב היה מכיר את הצדיקים הנסתרים וגם הרבי מאוהל הכיר אותם. בתוך השיחה הזאת פתח הרב ר' ישעיה את הדלת ואמר: גם אנכי מכיר שני נסתרים, האחד משה'לע בלעמברג, והשני יענק'לע האדום מברלין.

פעם אחת בחורף בערב שבת אי אפשר היה להשיג דגים בקרעסטיר, ביקש הצדיק ר' ישעיה מאיש אחד שיסע לעיר טואקאי הסמוכה לקנות שם דגים עבורו לכבוד שבת קודש. והיה שם איש תמים אחד שאמר שהוא יסע לקנות הדגים. נסע האיש לטואקאי, אבל גם שם אי אפשר היה להשיג דגים, כי היה קור גדול מאוד וחזר בפחי נפש והצטער מאוד שלא יהיו להצדיק דגים לכבוד שבת קודש. בלכתו בדרך ישב קצת לנוח, והנה ראה כרכרה

ענין נכון ונפלא שמעתי מפי הרב הגאון וכו' מוהר"ר אליעזר דומ"ץ דק"ק פאטיק. פעם אחת היה אצל רבנו בעל מקובל אחד ותלמיד חכם גדול והוא היה גם בנן של קדושים זרע קודש מחצבתה, וירחב עוז ננפשו ואמר לרבנו שיטיב עמו ואם חפצו ורצונו בכך אז הוא ילמוד עמו כוונת הפתקא. דהיינו מה צריך לכוון בענין האותיות וגם מה צריכין לעשות כדי לתקן את האיש מלא הקומה שלו. על זה השיב רבנו לאותו המבקש בנש"ק: "יש לי דרך אחרת בענין זה, דהיינו כאשר בא אלי איש מדוכא ומעונה רעב וצמא, אז הנני נותן לו כוס יין שרף עם מעט מרקחת וגם איזה זהובים, ומזה נעשה לאיש הלזה מלא הקומה שלו". ודברי פי חכם חן [עיין רש"י דברים י"א פסוק ז', על: ואת כל היקום אשר ברגליהם, וזלש"ק זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו - ותבין בפשטות דברי רבנו - ומזה תוכל לראות איך שהכתיר רבנו כל דבר ודבר בפשטות שלו, ובאמת החסידיים ואנשי מעשה שלו, ראו דברים נפלאים אצלו בשעת קריאת הפתקא של האדם, שהי' מתנמנם כמה פעמים בשעת קבלת

מעזים ושואלים אותו: הא כיצד, ילמדנו רבינו, האם זה לא ביטול הזמן לעשות זאת? מדוע שלא יעשו זאת המשרתים? מדוע הצדיק מכלה כביכול את זמנו בהתעסקות עם האורחים? והוא היה שוחק כנגדם, ולא היה מניח לאיש מהם או לאיש ממקורביו, לעשות את המצווה במקומו.

*

סיפרו תלמידיו: כאשר הסנדלר הביא לו נעליים חדשות, מפני שמנעליו של הרבי נקרעו, באותה שעה הבחין הרבי שאחד מהעניים שהתגורר בביתו נעליו קרועות, והביא את הנעליים ללא אומר ודברים לאותו עני, כשהוא מזמין מהסנדלר זוג נוסף. הסיפור חזר על עצמו גם בזוג הנעליים הבא, ורבי ישעיה נזקק לשלם לסנדלר מספר רב של פעמים, עד שזכה לזוג נעליים חדש.

החסד של הרבי לא הפסיק לרגע והפך לדרך חיים מאירה של "חסד לפניו יהלך". גם לפני התקיעות בראש השנה, היה עומד וחותר עוגות ופורס אותם עבור הציבור. כששאלו אותו על כך, השיב: "הצדיקים הגדולים עוסקים כעת בכוונות (דיון דרוין)", אבל אני יהודי פשוט, מתעסק בעניין "לשובע ולא לרזון"...

עבודה גדולה ויתרה, היה עובד רבי ישעיה זיע"א בסעודת מלווה מלכה, סעודה רביעית דוד מלכא משיחא. אם בימי חול ובשבתות היו סמוכים רבים לשולחנו, הרי שבסעודה זו היו באים כפליים. הרה"ק רבי ישעיל'ה היה עורך סעודה זו מצאת השבת ועד השעות המאוחרות של הלילה, ושם הייתה מורגשת השראת שכינה כפשוטה.

מאריך היה הרה"ק מקרעסטיר בסעודה זו בדברי תורה, בפירושיה וסודותיה והאוזן לא היתה שבעה מלשמוע. המוני החסידים והמקורבים שהיו סמוכים על שולחנו, בלעו בצמא את דבריו ושאו מהם דעת, חכמה ועידוד לכל ימות השבוע.

למרות כל זאת, היה רבי ישעיל'ה דואג באופן אישי לכך שלאיש מהם לא יחסר מזון, שכולם יאכלו וישבעו ויסעדו את ליבם מסעודה זו, מזון לתחיית המתים. יהודים שעוד חיו בדור שלנו, ידעו

עוד לספר על סל החלות שהיה מונח למרגלותיו מתחת לשולחן, ממנו היה מוציא חלות ומחלק לכל המשתתפים - רבים ככל שיהיו. כל אחד שהגיע קיבל חלה, והכמות לא נגמרה מעולם.

רבינו אף גילה פעם טפח מהתופעה המופלאה והסביר, כי את סל החלות הוא מניח דווקא מתחת לשולחן משום שאין הברכה שרויה אלא בדבר הסמוי מן העין. כך, מתחת לשולחן היה נחבא הפלא והמופת, המהלך העל טבעי לו זכה מעל לדרך הטבע.

כה גדולה היתה מעלת סעודה רביעית בעיניו, עד שביקש בצוואתו לחרוט על מצבתו את המילים הבאות: "לחם רב עבד לסעודת דוד המלך ע"ה הרבה זבח ונסכים".

ענוותנותו הייתה מופלגת ונדירה. את גדולתו בתורה הסתיר, ולא פעם היו שהרהרו אחריו בשל כך. כשהיה עורך את השולחן הטהור, לא היה אומר דברים משל עצמו, אלא היה מקריא מהספר "נועם אלימלך", כלשונו, ללא הוספת שום ביאור. גם ממשמשי ומבני ביתו הסתיר את למדנותו, והללו סיפרו כי נאלצו להתחזות לישנים, כדי להבחין ברבי לומד בעמל מופלג מתוך בדידות מזהרת של קרבת אלוקים והעמקה בתורה"ק.

כאשר נפטרה הרבנית, אשתו הראשונה, והרבי החל לחפש זיווג שני, הציעו לפניו אשה מאחת המשפחות החשובות והמיוחסות של הונגריה, אך הוא סירב לכך. "אני צריך רק אשה פשוטה כמוני", הסביר לשדכן שהעלה את ההצעה.

כשאחד מחסידיו רצה להתנדב ולשמשו, הפטיר לעברו, 'אין אני מחפש גבאי, אלא יהודי שצריך פרנסה שישמשני ואני אשלם לו'.

הכנותו של הרבי לשבת החלו ביום חמישי, אז היה מחלק צדקה לעניי העיר והסביבה. כשבמקביל, הרבנית ע"ה מחלקת בשר וחלות לעניים הרבים.

הרבי עצמו היה עומד על יד הסירים, מוסיף עצים לתנור ומלח בתבשילים. על שולחנו סעדו עניים רבים, כשהרבי עצמו עובר ביניהם פורס בפניהם את המנות הרבות ושומע את צרותיהם.

גולת הכותרת של השבתות אצל הרבי, הייתה כאמור סעודת המלוה מלכה, אליה נהרו יהודי המחוז. בערבי פסחים היה נוהג בהידור רב מצוות קמחא דפסחא, והיה שולח יין, בשר, דגים ומצות לעניי האזור ואף לעניים המתגוררים באזורים אחרים, ולא פעם נאלץ לקמץ בהוצאות בני משפחתו וללוות עבור כך כספים רבים.

הרבי עצמו, שכאמור כיבד כל יהודי, כיבד אף את גויי הסביבה, גם את הפחותים שבהם. לשאלת חתנו, מדוע הוא מקדים שלום לגויים, הסביר: "בשלמא יהודים הבאים בין הגויים לפרנסתם חשים את עול הגלות היטב, אך אני שיושב בטח על מקומי, היכן אני מרגיש זאת? על ידי שאני מקדים להם שלום, אני חש בחשיבותם וממילא מרגיש אני בעול הגלות.

סיפורי המופתים התגלגלו מתחת לשולחנו דבר יום ביומו. סיפורי מופת שעברו מפה לאוזן ידעו לספר על סיר של תבשיל שאינו מתרוקן אף פעם, על מזון שאין לו גבול ועל ישועות שהתחוללו בחדרו. הכל בכוח אותה צדקה, נתינה עד מסירות נפש של ממש.

כאמור, בגלל ענוותנותו הרבה, לא הותרו אחריו ספרים או חידושי תורה, אך שמו התפרסם ביתר שאת בכל תפוצות ישראל גם לאחר פטירתו, בזכות מופת ההצלה ממכת העכברים, כשתמונתו תלויה בבתיים במלונות ובמחסנים רבים עד ימינו אנו, כסגולה נגד עכברים. כשמנסים לברר את פשר העניין, ואת המקור לכך, מגלים שני סיפורים שונים, שביניהם עובר כמובן חוט מקשר אחד: עכברים.

לפי אחת הגרסאות, יהודי בעל אסם תבואה גדול, הגיע להתלונן בפניו על כך שמאות עכברים פשטו על מחסניו, וכל מה שעשה לגרשם לא עלה בידו. הרבי קרא לשנים מנכבדי העיירה, והקים מושב בית דין מיוחד, שם גזר על העכברים שיעברו לאסם של השכן הגוי, וכך היה.

גרסה אחרת מספרת על כך שיהודי ערק מהצבא ובשל כך נגזר עליו מיתה, משפחתו באה להתחנן לפני הצדיק, והוא הבטיח להם

ס"ו ע"א ד"ה זכר, שגדר 'תמימות' שנאמר בספירת העומר הוא שבכל לילה ולילה תהיה ספירה תמימה, והיינו לספור בתחילת הלילה. וכן היא דעת הרא"ש בסוף מסכת פסחים סימן מ' ע"ש. ולכן לכתחילה יש לספור מיד בתחילת הלילה. ובן ספרד אף אם הוא באמצע אכילתו, יפסיק ויקום ויספור ספירת העומר וימשיך באכילתו. וכן המתפלל תפילת ערבית בשעה מאוחרת, יספור מיד בצאת הכוכבים אף קודם תפילת ערבית. וראוי להמתין עד כעשרים וחמש - עשרים ושבע דקות לאחר השקיעה כדי לספור ספירת העומר.

בשו"ע בסימן תפ"ט סעיף א' כתב, בליל שני אחר תפילת ערבית מתחילין לספור העומר. ואם שכח לספור בתחילת הלילה הולך וסופר כל הלילה. משמע מדברי מרן שאין הענין לספור מיד מתחילת הלילה משום ריזין מקדימין בלבד, אלא שלכתחילה יש לספור דוקא בתחילת הלילה ולכן נקט מרן לשון דיעבד, שאם שכח לספור בתחילת הלילה הולך וסופר כל הלילה, שאין זה אלא בדיעבד שלא ספר מיד בתחילת הלילה. וטעם הדבר נתבאר בספר "אור לציון" (תשובות ח"א חלק או"ח סימן ל"ו), שמרן חשש לשיטת התוס' ורבינו תם במסכת מנחות דף

המשך מעמוד 3 "זכרון לצדיקים"

כי יפעל לישועתם. ואכן, כאשר שמש בית המשפט בא להעלות את תיקו של היהודי מחדרו של השופט, הוא גילה להפתעתו כי התיק נאכל כולו על ידי... עכברים.

בהמשך, הפכה התמונה עצמה של דמותו הק' לסגולה ושמירה מוכחת מנוכחות ומנזקי עכברים. המעשה שעבר מפה לאוזן ביהדות הונגריה, עסק במעשה שהיה אצל רבי ישעיל'ה, עת הגיע לשולחנו יהודי במצוקה שסיפר על מכת עכברים הפוקדת את ביתו ומכלה את ממונו. הרה"ק מקרעסטייר העניק לו בחשאי את תמונת קדשו, הורה לו לתלות אותה בפנית ביתו, ומאז לא נראה באותו בית ולו קצה זנבו של אותו מכרסם אפרפר...

ומני אז, לאות ומופת נהיה הדבר, כאשר נגלה לעין כל כיצד המזיקים פחדו מפניו ויראו מתמונת קדשו אשר רב כוחה בשמי מעלה במצוות חסד, נתינה וצדקה.

"פשיטא", הסבירו תלמידיו הגדולים, מהם גדולי ורבני יהדות התקופה בהונגריה, "הניגוד הקיצוני ביותר למעלה החסד ולמצות הצדקה נעשה כידוע על ידי אותם בעלי חיים זעירים, אותם מכנים חז"ל 'הני עכברי רשיעי'. ענין הגזל והעושק נפוץ הוא אצל העכברים אשר גונבים להם מכל הבא ליד ומזיקים מבלי שתהיה שליטה

עליהם. רק מי שניחן במעלת החסד הנמצאת בניגוד הקיצוני ביותר מולם, רק מי שמעניק ונותן לאחרים, הוא זה שיכול לעמוד מול אותם מזיקים. ממנו הם בורחים, ממנו הם מפחדים". כך התפשטה הסגולה הבדוקה, הנפוצה אף בימינו אנו ומקובלת בקרב כל קהילות ישראל.

פעם אחת עבדו פועלים יהודים בבית רבי ישעיה מקרסטייר, ולפי הערכתם עמדו לגמור מלאכתם בסביבות השעה שש לפנות ערב. ורבינו הבטיחם שמיד כאשר יסיימו את עבודתם ישלם להם את שכר עבודתם, כדין תורתנו הקדושה, ואכן, רבי ישעיה הכין את סכום הכסף שעליו לשלם להם.

אולם בינתיים נכנסה לביתו אלמנה אומללה וביקשה נדבה. ליבו הרחום של רבי ישעיה לא עמד בצערה והוא מסר לה את כל הסכום שהכין עבור הפועלים, תוך שהוא בוטח בה' יתברך שיזמין לו כבר כסף עבורם.

השעה חמש בערב כבר הגיעה, ולרבינו עדיין לא היה הכסף לתשלום לפועלים. רבינו, שחשש מאוד לעבור על איסור של "בל תלין פעולה שכיר", נכנס לבית הכנסת ותוך שהוא מתהלך אנה ואנה שפך שיחו לפני בורא עולם כבן לפני אביו, בזו הלשון: "רבנו של עולם, אתה

יודע את האמת שאין רצוני חלילה לעבור על לאו של בל תלין. אבל מה אעשה, ואין בידי לפורטה אפילו שווה פרוטה? אנא, ה', הזמן לידי הסכום הדרוש לי שאוכל לשלם להם בזמן!"

ובעודו עומד ומבקש, נכנס יהודי לבית המדרש, ניגש לרבי ישעיה'לע והתחיל לשוחח עמו. רבינו הלך עמו לקצה בית המדרש, ולאחר שיחה של כמה רגעים הוציא היהודי צרור כסף מכיסו ומסרו לרבינו. למרבה הפלא - היה בו את הסכום המדויק אותו היה רבינו צריך לתשלום לפועלים.

ביום ג' באייר התרפ"ה נסתלקו המאורות הקדושים, ונשמתו של רבי ישעיה'לע עלתה השמימה בסערה. טרם פטירתו, השיב לשאלת חתנו, "איך אתה מניח אותנו לאנחות!?" - "מי שיבוא לביתי יוושע".

בשנים האחרונות נגאל הבית של רבי ישעיה'לע, על ידי בני משפחתו, ובמקום הוקמה הכנסת אורחים בנוסח הצדיק הפלאי ומחייה הנפשות. בצמוד, נרכש בית נוסף, עבור מקום לינה ליהודים הרבים, כשמקווה מהודרת הוקמה גם היא בסמוך.

זכותו הכבירה של מלאך האלוקים ועמוד החסד, תעמוד לנו ולכל בית ישראל, אמן.

בית המרחץ היינו כשבא לטהר מחשבותיו לשוב לה' לחשב אם עשה המצוות כהוגן, והיה נראה לו שהוא ערום מכל המצוות ומעש"ט שעשה כל ימיו, עד שראה מילה שניתנה בח' שאין דיעה בתינוק לחשוב מחשבת חטא ופניות, והכל הוא בקדושה, ואז נחה דעתו שיש בו מצוה אחת שהוא כהוגן.

*

"אֵל כָּלִי חָרַשׁ עַל מַיִם חַיִּים" (ויקרא יד, ה) - אין מים אלא תורה, אך התנאי לכך שישים עצמו בטרם שיעסוק בה כחרס הנשבר - "אל כלי חרש על מים חיים". (רבי איתמר מקונסוקולי, משמרת איתמר). "על מים חיים" - אל לו לאדם ליפול ליאוש ולעצבות כתוצאה מהכנעה, אלא יתאזר בחיות מחודשת - "על מים חיים". (רבי יצחק מאיר מגור, ליקוטי יהודה)

"וְעַל שִׁפְּם יַעֲטֶה וְטָמֵא וְטָמֵא יִקְרָא" (ויקרא יג, מה). אמרו חז"ל שהנגעים באים על חטא לשה"ר, וידוע שהקב"ה עשה ללשון שתי מחיצות, שיניים ושפתיים לשמרה מדיבורים אסורים, ואם לא הספיקו שני השומרים ונכשל בלשונו, ולקה בנגעים, הוטלה על לשונו מחיצה נוספת "ועל שפם יעטה". וגם "וטמא טמא יקרא" מדה כנגד מדה הוא קלקל בלשונו ודבר רעה על אחרים, לכן יכריז על עצמו שהוא טמא. (אוצר חיים בשם הגה"ק רבי שלמה קלוגר)

*

"וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יְמוֹל בְּשׂוֹר עֶרְלָתוֹ" (ויקרא יב, ג). אמרו חז"ל (מנחות מג, ב) כשנכנס דוד המלך ע"ה למרחץ, וראה עצמו עומד ערום, אמר אוי לי שאעמוד ערום בלא מצוה, וכיון שנזכר במילה שבבשרו נתיישרה דעתו. כשיצא אמר "למנצח על השמינית" על המילה שניתנה בשמיני, ויש לפרש,